

สิทธิของผู้ต้องหา

(Alleged Offender Rights in the Criminal Justice System)

ผู้ต้องหา (Alleged Offender) ในคดีอาญาเป็นสถานะของบุคคลในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นสถานะที่ไม่มีผู้ใดพึงปรารถนาจะเป็นอย่างแน่แท้ แต่หากท่านต้องตกอยู่ในสถานะนั้นแล้ว สิ่งที่ท่านต้องทำหรือควรกระทำมีอะไรบ้าง ก็คงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีที่ต้องตกอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว

สิทธิของผู้ต้องหาเป็นสิทธิตามกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครองประชาชนที่ตกอยู่ในสถานะดังกล่าวให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมซึ่งเป็นหลักทั่วไปในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่รัฐจัดทำให้ กฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิในส่วนนี้มาตั้งแต่เริ่มใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๗ ต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเองก็ได้ให้การคุ้มครองสิทธิในส่วนนี้เช่นเดียวกัน และได้มีการพัฒนาเรื่อยมาตามสภาพของค่านิยมในสังคมที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ทั้งในส่วนของการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและการบัญญัติกฎหมายใหม่ ทั้งหมดทั้งปวงก็เพื่อที่จะอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอันเป็นหลักสำคัญในการปกครองบ้านเมือง ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายหลักในวิธีการดำเนินคดีอาญาได้ให้คำนิยามของคำว่า ผู้ต้องหา ไว้ดังนี้

ผู้ต้องหา หมายความว่า บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล

สรุปได้ว่า เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจแจ้งว่าท่านเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ท่านก็จะอยู่ในฐานะผู้ต้องหาทันที เมื่อนั้นสิทธิตามกฎหมายของท่านในการที่จะได้รับการปฏิบัติในฐานะผู้ต้องหาจึงเกิดขึ้น

เมื่อท่านตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหาแล้ว กฎหมายจึงจะเริ่มเข้ามากำกับดูแลและกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นจับกุม พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ และศาล ซึ่งในที่นี้เราจะมาว่ากันในส่วนที่กฎหมายกำหนดสิทธิและหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ต้องหา การคุ้มครองหรือสิทธิที่ว่ามีอะไรบ้างนั้นสามารถจำแนกสิทธิของผู้ต้องหาออกได้ ดังนี้

๑. สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิด ท่านจึงมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติเสมือนผู้บริสุทธิ์

๒. สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

๓. สิทธิที่จะให้ทนายความหรือบุคคลที่ท่านไว้วางใจเข้ารับฟังการสอบสวน สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ กรณีที่ท่านไม่สามารถจัดหาทนายความเองได้ ท่านสามารถร้องขอทนายความโดยรัฐจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนของท่านให้

๔. สิทธิที่จะตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของท่านในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การ

๕. สิทธิที่จะได้รับการเตือนก่อนให้ถ้อยคำในชั้นสอบสวนว่า “ถ้อยคำที่ท่านกล่าว อาจจะเป็นพยานหลักฐานยืนยันท่านในการพิจารณาได้” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนเองถูกฟ้องคดีนั่นเอง

๖. สิทธิที่จะให้การแก้คดีโดยอิสระ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนต้องไม่ล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญากับท่านเพื่อจูงใจให้ท่านให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหาข้อ

๗. สิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวในกรณีที่ถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

๘. สิทธิที่ท่านจะได้รับการพิจารณาคำขอประกันผู้ต้องหาในคดีอาญาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามกฎหมายและต้องแจ้งให้ทราบโดยเร็ว ตลอดจนกรณีที่ท่านถูกคัดค้านการประกันตัว ท่านก็ยังมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกันตัว

๙. ในระหว่างที่ท่านถูกควบคุมตัวหรือขัง นอกจากท่านมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควรแล้ว หากท่านเกิดเจ็บป่วย ท่านก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเช่นเดียวกัน

๑๐. กรณีที่ผู้ต้องหาไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย หรือไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้ ท่านมีสิทธิที่จะมีล่ามในการแปลภาษาหรือล่ามภาษามือในการสื่อสาร

ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการรวบรวมสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องหาให้เข้าใจได้ง่ายไว้ยึดถือปฏิบัติเมื่อท่านต้องตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหา แต่หากเห็นว่าน่าจะเป็นเรื่องยุ่งยาก วิธีที่ดีที่สุดก็คือ การร้องขอทนายความ หรือบุคคลที่ท่านไว้วางใจในการทำหน้าที่แทน หรือให้ความช่วยเหลือท่าน ซึ่งก็เป็นสิทธิตามกฎหมายที่ท่านสามารถทำได้

โอกาสหน้าจะขอกล่าวถึงสิทธิของจำเลยต่อไปครับ
